

MusikGlädje

- en rapport om ett lyckat
tvåspråkigt samprojekt i Raseborg

**Tack till:
Sophie von Julins stiftelse, Svenska kulturfonden,
Konstsamfundet och Raseborgs stad
som gjort projektet möjligt.**

Text: Camilla Lindberg (s. 5–31) och Monica Henriksson (s. 32–39)

Bilder: Magnus Lindberg, Monica Henriksson, Tidningens Västra Nylands arkiv

Layout: Annette Ström

Medlemmar i arbetsgruppen:

Ekenäs konsertgarantiförening: Åsa Westerlund, Sven Sundström/Sirkkaliisa Cavonius,
Margaretha Wolff (2015–2016)

Raseborgs stads kulturtjänster: Lotta Lerviks, Sanna Himmelroos

Raseborgs stads småbarnspedagogik: Jaana Tasanko (ersättare Charlotte Fagerström)

© Ekenäs konsertgarantiförening r.f. och Raseborgs stad 2018

Innehållsförteckning

Förord	5
Vad är MusikGlädje?	7
Vem står bakom projektet?.....	7
Hur många har fått ta del av MusikGlädje?.....	7
Hur startade allting?	8
Varifrån kom pengarna?.....	10
Vad hände sedan?	11
Projektledare anlitas.....	12
Hur byggdes projektet upp?.....	13
Projektets budget.....	14
Barnens första projektår 2015–2016.....	15
Barnens andra projektår 2016–2017.....	17
Barnens tredje projektår 2017–2018.....	17
Det finns frågor som fått sina svar	18
Varför skall man satsa på dagisbarn?.....	18
Hur har synen på musikfostran förändrats?.....	18
Vad är nyttan med musikfostran?.....	19
Varför är personalen viktig?.....	19
Har de vuxnas attityder någon betydelse?.....	21
Kan små saker ha betydelse?.....	21
Finns det drömmar för framtiden?	23
Rösten – ett viktigt arbetsredskap	24
Det försvunna instrumentet.....	27
Föräldrarna delaktiga	28
Vad blev kvar?.....	29
Kom i gång med musiken.....	33
Skaffa instrument	33
Tankar på mållinjen	34
Resultatet från utvärderingen	36

Foto: Magnus Lindberg

FÖRORD

Vi som engagerat oss i Ekenäs konsertgarantiförening har alla erfarenhet av den klassiska musiken som en fantastisk skattkista och vi hoppas att vi genom föreningen kan bidra till att många får ta del av rikedomarna. Därför blev vi glada över ett projekt som gör just det här: öppnar luckor till den klassiska musikens skattkammare för alla barn under skolåldern i vår kommun. Ett sådant projekt kan omöjligt gå spårlöst förbi.

Från föreningens sida vill vi rikta ett stort tack till dem som ekonomiskt gjort projektet möjligt, Sophie von Julins stiftelse, Svenska kulturfonden och Konstsamfundet, och naturligtvis också till projektansvariga Monica Henriksson och till Nanne Vaihinén som gjort det konkreta musikärbetet på svenska respektive finska bland barn och personal. Vi vill också rikta ett tack till Raseborgs stad som på olika sätt har stött projektet både administrativt och ekonomiskt.

Raseborg, juli 2018

Åsa Westerlund, vice ordförande (ordf. 2014–2017)

Foto: Magnus Lindberg

Text: Camilla Lindberg

Vad är MusikGlädje?

Projektet MusikGlädje (Iloa Musiikista) - Musikfostran för barn under skolåldern består av två viktiga ord. **Musik** och **glädje**. För musikpedagogen **Monica Henriksson** som varit projektansvarig under åren 2015–2018 hör de här begreppen ihop.

Utifrån musik och glädje föddes ett treårigt projekt i staden Raseborg. Det har haft två huvudsakliga målsättningar:

Att på kort sikt ge alla barn i Raseborgs olika daghem och förskolor en gedigen musikfostran genom mångsidiga musikupplevelser. Det här skall förverkligas helt oberoende av föräldrarnas aktivitet och ekonomiska förutsättningar.

Att på längre sikt inspirera hela dagvårdspersonalen i Raseborg till att musicera mera med barnen i vardagen och bygga upp de vuxnas självförtroende. Fokus har lagts på att skapa en arbetskultur där alla i personalen har en positiv inställning till musicerandet. Det handlar om GLÄDJE och inte prestation.

Vem står bakom projektet?

- ~ Som huvudman för projektet står Ekenäs konsertgarantiförening.
- ~ Projektet har förverkligats i samarbete med sektorn för småbarnspedagogik i Raseborg och kulturtjänster i Raseborg (tidigare kulturbyrån).
- ~ Projektet har även haft en arbetsgrupp med representanter för de olika aktörerna. Musikpedagogen Monica Henriksson anställdes som projektledare och har skött den operativa verksamheten i daghem och förskolor.

Hur många har fått ta del av MusikGlädje?

- ~ Grovt räknat så har 21 daghem i Raseborg tagit del av projektet.
- ~ Det har berört cirka 1000 svenskspråkiga barn och cirka 300 finskspråkiga barn.
- ~ Personalen som tagit del av MusikGlädje utgör cirka 230 personer.

Hur startade allting?

Under våren 2015 gav Raseborgs kulturbyrå musikpedagogen Monica Henriksson i uppdrag att hålla musikstunder i alla svenskspråkiga daghemsgrupper i Raseborg. Hon genomförde träffarna utifrån konceptet *Djungelskoj* som hon skapade och utvecklade enkom för det här ändamålet. Ännu i dag lever det kvar i stadens daghem. Musicerandet skedde i 94 barngrupper, där de yngsta var endast ett år gamla och de äldsta var förskolebarn.

Initiativet fick god respons från barnen och daghemspersonalen, och rätt snabbt började man från stadens sida fundera på hur man kunde trygga en fortsättning. Nu föddes idén om ett helt separat projekt och bland dem som engagerade sig fanns stadens kulturplanerare **Sanna Himmelroos**.

Till hennes ordinarie arbetsuppgifter hör att koordinera kulturupplevelser för kommunens barn och unga. Det har tidigare till exempel handlat om att erbjuda alla barn inom småbarnspedagogiken en möjlighet att komma och se en teaterföreställning på en specifik plats en specifik tid.

När det blev aktuellt att starta projektet MusikGlädje valde man att tänka helt tvärtom. I stället anställde man en särskild person (främst Monica Henriksson) som fick i uppdrag att under en längre tidsperiod besöka alla stadens barn i de miljöer där de vistas dagtid.

– Stadens kultursekreterare **Lotta Lerviks** tyckte att idén var bra och fattade ett beslut om att staden skulle stödja en del av projektet under en period på tre år, säger Sanna Himmelroos.

Eftersom staden inte kunde åta sig att ensam hantera ett projekt av den här storleken, behövde man snabbt hitta någon annan aktör som kunde åta sig ett större projektansvar. Blickarna föll på Ekenäs konsertgarantiförening som är verksam på orten, och vars ändamål är ”att verka och väcka intresse för klassisk och annan god musik”.

Sanna Himmelroos tog frimodigt kontakt med den dåvarande ordföranden **Torolf Grønn** som tog upp ärendet med styrelsen. Där ansåg man att ett samarbete med staden var fullt möjligt, eftersom föreningens verksamhet enligt stadgarna även kan omfatta musikverksamhet som riktar sig till målgruppen barn. Föreningen hade tidigare varit huvudman för ett liknande, men mindre, projekt som riktade sig till skolelever. Projektet hette *Ung Amadeus*.

Sanna Himmelroos minns ännu tydligt den förvåning det väckte hos föreningens kassör när penningssummorna för det

nya projektet kom på tal. Kulturplaneraren tänkte sig en årlig budget på cirka 30 000 euro. Pengarna var i första hand tänkta att samlas in via under stöd från olika bidragsgivare, men summorna upplevdes som hisnande stora, då de klart överskred den årliga budgeten för föreningens normala verksamhet.

Föreningen hade inte tidigare erfarenhet av att anställa en person och valde därför att anlita en bokföringsbyrå för all den byråkrati som är förknippad med anställningar. Det visade sig vara ett bra beslut. Projektet bokfördes också separat från föreningens ordinarie verksamhet.

Sanna Himmelroos säger att hon har stor förståelse för att man inom små ideella föreningar kan känna sig tveksam till att ta ansvar för stora, tidskrävande och ekonomiskt omfattande projekt.

– Min uppgift var i det inledande skedet att fortsätta tro på projektet och uppmuntra föreningen att våga ta steget.

En viktig sak inför starten blev att planera en hållbar budget. När bidragsansökan gjordes hösten 2015 låg den planerade budgeten på 125 400 euro.

– Jag tycker att vi kunnat följa den ursprungliga planen rätt bra. Men eftersom de beviljade medlen inte blev riktigt så stora som vi tänkte drog vi ner rejält på materialkostnader och fick daghemmen att själva köpa in instrument och notmaterial. Projektledarens arbetsandel minskades en aning och reseersättningarna blev mindre än vi planerat. Men vi är glada att det blev lite pengar över så att vi kunde satsa på denna rapport, säger Sanna Himmelroos.

(Se utförligare utredning över budgeten s. 14.)

Varifrån kom pengarna?

Som nästa steg började kulturplaneraren ringa runt till olika fonder och stiftelser. En av dem var bergsrådinnan Sophie von Julins stiftelse som delar ut pengar till organisationer och studerande med anknytning till västra Nyland. Där ställde man sig försiktigt positiv till projektet, men tyckte inledningsvis att målgruppen ”barn och personal” kändes aningen luddig och ospecifik.

– Men jag upplevde starkt att vi inte skulle rucka på den, säger Sanna Himmelroos och framhåller att när man sätter fokus på personalens fortbildning, så är målgruppen ändå i slutändan barnen.

Från den västnyländska stiftelsens sida så föreslog man också att initiativtagarna skulle låta bilda en arbetsgrupp som kunde fungera som bollplank och styrgrupp under projektiden.

– Det visade sig vara en jättebra sak. Vi tillsatte en arbetsgrupp och i den ingick bland andra **Jaana Tasanko** som är en av föreståndarna inom småbarnspedagogiken i Raseborg.

Ekenäs konsertgarantiförening blev slutligen huvudman för projektet och involverades i pappersarbetet som är förknippat med ansökningar och mottagande av pengar. Den nya ordföranden **Åsa Westerlund** blev medlem i arbetsgruppen. Dessutom fick projektet ett större understöd av Svenska kulturfonden, samt mindre bidrag från andra fonder och stiftelser.

Vad hände sedan?

I oktober 2015 kunde projektet äntligen starta efter en flera månader lång och diger planering. Projektet anställde musikmagistern Monica Henriksson på deltid (40 procent), och hon fick i uppdrag att besöka alla daghem och förskolor i Raseborg. Geografiskt rörde hon sig över ett stort område som omfattade Bromarv i väster och Svartå i öster. Hennes ledmotiv var från början och fram till slutet att ”alla barn i Raseborg skall få uppleva musik och rörelse under sin uppväxt, oberoende av föräldrars ekonomiska förutsättningar och intresse”.

Det konkreta musikärbetet i barngrupperna i respektive daghem genomfördes genom musikstunder. Parallellt med arbetet i barngrupperna prioriterades den personliga kontakten med personalen. Det konkretiserades bland annat genom särskilda utbildningstillfällen.

Under det andra och tredje projektåret var Monica Henriksson anställd på 60 procent. Projektet anställde även en tilläggsresurs (**Nanne Vaihinen**) som ledde musikstunder och personalträffar på finska.

Enkla instrument har en viktig betydelse när man musicerar i grupp. Foto: Magnus Lindberg

Projektledare anlitas

Ända sedan 1983 har Monica Henriksson, som är barnträdgårdslärare, musiklekskollärare och sedan 2009 musikmagister, varit med och påverkat det kommunala musikutbudet för de allra yngsta invånarna på ett betydelsefullt sätt. Inom det kommunala musikinstitutet, den dåvarande Ekenäs stads musikskola, byggde hon successivt upp en verksamhet som till en början omfattade ungefär ett tjugotal barn. Efter en tid omfattade verksamheten cirka 150 barn. Många av dem fortsatte sedan att musicera inom det kommunala musikinstitutet, medan andra hittade andra vägar för att vidareutveckla sitt intresse.

Så här enkelt kunde man sammanfatta den syn som ligger som grund för den pedagogik som Monica Henriksson förespråkar: ”Musik ger glädje. Det är roligt att kunna spela och sjunga. Alla får vara med och alla kan utvecklas.”.

Hon betonar också att man inte skall jämföra sig med någon annan och allra minst jämföra barnen med varandra. I musiken får man utveckla både sitt sociala och kreativa jag.

Hennes grundsyn och budskap har stått oförändrade genom åren.

– Alla barn borde få en chans till musik i sitt liv. Vi föds med musik och rytmik inom oss, säger hon.

*Stadens yngsta invånare inkluderades också i det unika projektet.
Foto: Magnus Lindberg*

Hur byggdes projektet upp?

Verksamhet för barnen

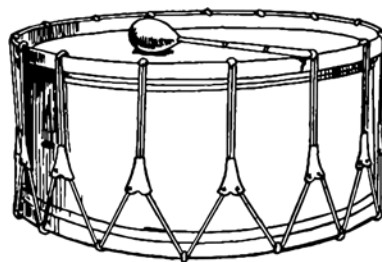
Varje barn under skolåldern inom Raseborgs dagvårdsverksamhet gavs möjlighet till 2–4 musikstunder per läsår. I de åldersindelade grupperna fanns cirka tio barn. För 1–2-åringarna var musikstunderna 30 minuter långa medan 3–5-åringarna fick musicera i 40 minuter. Förskolebarnen fick ta del av normallånga lektioner på 45 minuter. Barn och vuxna deltog alla aktivt och tillsammans under musikstunderna. Man försökte också där det var möjligt att skapa tillräckligt mycket rörelseyta i rummet.

Barnens tema var:

År 1: Sibelius och Djungelskoj

År 2: Kompisskoj – Tillsammans Finland 100

År 3: Finland 100 år och framåt

Verksamhet för de vuxna

Personalen erbjöds 1–2 utbildningar per termin utifrån följande teman:

År 1: Rytmik och sång i barnens röstläge.

År 2: Rösten i fokus. Tema vintersånger och användning av rytminstrumenten på hösten. Under våren röstfriskvård med röstterapeut Sofia Holmqvist.

År 3: Sång- och danslekar och musiklyssnande samt musikstundens didaktiska uppbyggnad.

Under projektåren fick personalen möjlighet att delta i nybörjarkurser i gitarrspelning. Två kurser hölls i Karis, en i Ekenäs och en i Tenala. Därtill hölls kantelekurser i Mäntykoto, Österbo och Björkebo i Ekenäs samt Billnäs Daghem.

I Ekenäs hölls även ukulelekurser i Mäntykoto, Björkebo, Österbo och Skogsgläntan samt Kiilan päiväkoti i Karis.

Bland dagvårdspersonalen i Raseborg finns nu sammanlagt femtio personer som lärt sig spela ett kompinstrument som de tidigare inte behärskade.

PROJEKTETS BUDGET:

Ansökningsbudgeten 2015 omfattar tre år (41 800 euro per läsår)

Lönekostnader och arvoden: 107 640

Teknik, material, utrustning och olika tillbehör: 3 090

Rese- och transportkostnader: 7 320

Övriga kostnader: 7 320

TOTALA UTGIFTER: 125 400

Egen andel: 4500

Bidrag från fonder och stiftelser: 104 500

Bidrag från stat och kommun: 10 000

Annan finansiering sponsorer: 6 400

TOTALA INKOMSTER: 125 400

BUDGETJÄMFÖRELSE 2018:

Bidrag från fonder och stiftelser: 86 000

Bidrag från stat och kommun: 10 000

Egen andel: 4 500

TOTALA INKOMSTER: 100 500

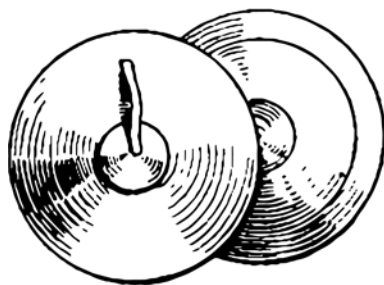
Lönekostnader och arvoden: 89 960

Teknik, material, utrustning: 2 382

Rese-transportkostnader: 5 126

Övriga kostnader: 3 032

TOTALA KOSTNADER: 100 500

I Djungelskoj kröp det fram en massa spännande djur som hade ljud (t.h.).

Foto: Lina Enlund, Västra Nylands arkiv

Barnens första projektår 2015–2016

Tema: Sibelius och Djungelskoj

Redan under det första projektåret kom förskolebarnen i kontakt med den klassiska musiken via Jean Sibelius. Det skedde via berättelser där utgångspunkten var att förutom musiken även föra en kulturskatt vidare till följande generation.

– Jag kände, säger Monica Henriksson, att det här inte bara är musik utan i allra högsta grad kulturfostran.

En del material från hösten 2015 finns nu kvar på daghemmen och kan användas årligen när man vill uppmärksamma självständighetsdagen på ett givande sätt för de små.

Under våren lades fokus på *Djungelskoj* som innebar att barnen fick besök av dockan Max, men också en hög med skallerormar. Det är fröskidor som Monica Henriksson plockat från ett flamträd på Kanarieöarna. De har sedan lackats, och används nu som instrument. Det här är ett kreativt exempel på hur föremål i den närliggande miljön kan förvandlas till instrument.

Under resans gång introduceras olika djur, bland dem babianer och krokodiler som både rör sig och har ljud. Barnen och personalen involveras i berättelsen och tillåts vara aktiva.

Under det första projektåret gjordes också en cd-inspelning med sångerna från *Djungelskoj*. Det skedde i samarbete med Musikinstitutets barnkör Primo och cd-skivan delades ut till alla daghem, där den ännu används.

Barnens andra projektår 2016–2017

Tema: Kompisskoj och Tillsammans Finland 100

Nu introducerades *Kompisskoj* (Ystävänriemu) som utgår från sång-, rörelse- och dansglädje. Det utmynnade senare under året i tematiken Tillsammans (Yhdessä). Under musikstunderna har man genomgående arbetat med sånger som bygger på vänskap, samtidigt som de finländska sång- och danslekarna har fått stå i centrum. Inom *Kompisskoj* användes sång- och danslekar, skrivna på både finska och svenska, och musikstunderna präglades av stor dansiver.

Det andra projektåret pågick då nationen stod i beråd att fira sitt jubileumsår (Finland 100). Det var något som uppmärksammades stort inom dagvården och projektet kom att bli en långsam upptrappning till tematiken Finland 100 år som kulminerade under det sista projektåret.

Det föll sig naturligt att använda Finlands nationalinstrument *kantelen* som ackompanjemangsinstrument. I förskolorna fick barnen till och med själva lära sig grunderna i att spela.

Barnens tredje projektår 2017–2018

Finland 100 år och framåt

Under hösten stod Finland 100 år i centrum. Under vårterminen fick barnen i förskolorna en djupare introduktion i förmågan att förstå ”musikspråket”. De fick möjlighet att lära känna notspråket och komponera egna stycken som de skrev ner på papper.

Till barnens stora förtjusning spelade Monica Henriksson sedan upp dessa kompositioner på blockflöjt. För projektledaren var det en stor glädje att få ge barnen den här typen av unika upplevelser.

Foton:

Magnus Lindberg (t.v.)

Monica Henriksson (t.h.)

Det finns frågor som fått sina svar

När man startar ett projekt uppstår det många frågor. Till en början har man kanske fler frågor än svar. Under en lång projektperiod hinner det även uppstå helt nya oväntade frågeställningar som man måste ta ställning till under arbetets gång. Ibland blir man tvungen att revidera tidigare uppfattningar. Men det händer också att man upplever att de tankar man hade alldeles i början förstärks och bekräftas. Verkligheten bekräftar det man bara anade. Man upplever att man är på rätt spår, och det ger ny kraft och energi till att fortsätta röja ny mark.

Monica Henriksson och Jaana Tasanko har fått filosofera kring några frågeställningar, eftersom de bägge varit engagerade på fältet i den operativa verksamheten under projektets gång.

Varför skall man satsa på dagisbarn?

Monica Henriksson har i över trettio år arbetat med musikverksamhet för barn inom kommunernas regi. Verksamheten har i huvudsak skett under sena eftermiddagar och kvällar. De barn som kommit i åtnjutande av undervisningen har oftast varit barn till aktiva föräldrar som förstår att musik är viktigt för barnens utveckling. Här kommer musikpedagogens tes fram igen. Musiken måste vara tillgänglig för alla barn. Därför är daghemmen en naturlig utgångspunkt.

– Annars finns det en risk att en del barn blir helt utan musik. Det är en grundrättighet för barn att få musik, säger hon.

En annan viktig aspekt är att musikverksamheten på daghemmen är kostnadsfri och inte beroende av familjernas ekonomi eller föräldrarnas möjligheter att skjutsa sina barn till olika fritidsaktiviteter.

Hur har synen på musikfostran förändrats?

De förhållningssätt som är självklara för Monica Henriksson är inte lika självklara för många beslutsfattare. Med sorg i hjärtat har hon kunnat konstatera att man i vårt land dragit ner på musikundervisningen i både grundskole- och yrkesutbildningen.

Inom daghemsverksamheten finns det många inom personalen som upplever sina egna tillkortakommanden när man kommer in på området musik. Det här kan enligt musikpedagogen delvis beror på att man inte fått tillräcklig stöd inom sin egen grundutbildning och inte heller erbjudits kompletterande fortbildning när man väl etablerat sig på fältet.

– Om man upplever det så, är det viktigt att man tar hjälp utifrån. Man får inte lämna musiken bara för att man känner sig kort i rocken.

Monica Henriksson gör en jämförelse med matematiken som man sällan slopar lika lättvindigt, även om skol- och daghemspersonalen kanske upplever att det matematiska inte hör till deras expertisområden.

– Det finns många daghem där personalen själva upplever att musiken nog finns med på ett hörn. ”Jo, vi sjunger nog alla dagar ...”, säger man, men Monica Henriksson betonar att musikundervisningen omfattar så mycket annat än att enbart sjunga barnsånger.

Det handlar kort och gott om att låta hela kroppen få vara med utifrån ett pedagogiskt helhetsperspektiv. Andra viktiga faktorer är kulturfostran, berättandet och den sociala samvaron.

Daghemsföreståndaren Jaana Tasankos erfarenheter stämmer väl överens med de ovannämnda. Också hon har bekymrat följt med hur musikfostran marginaliserats och långsamt minskat för barn under skolåldern. Under 1980-talet utbildade hon sig till barntädgårdslärare och då var musikens omfattning stor inom utbildningen.

– Sången hörde ihop med allt man gjorde. Det var en diger och mångsidig utbildning där det också var obligatoriskt att lära sig att spela ett instrument. Men i sakta mak har det förändrats och musiken har blivit något som numera är beroende av personalens intresse. Ibland har musiken inom dagvården kanske reducerats till att man lyssnar på cd-skivor, eller numera via Youtube.

Vad är nyttan med musikfostran?

Daghemsföreståndaren tvekar inte det minsta när hon svarar:

– Musik är något som passar precis alla barn. Vår sångskatt är så rik och där finns teman som passar för alla tillfällen. Det är erkänt och fastslaget genom forskning att musiken kan bidra till den språkliga utvecklingen. Det matematiska kunnandet kan stärkas till exempel via rytmikövningar.

Hon lyfter även fram invandrarbarnen, en växande målgrupp, och betonar att musiken har en extra viktig betydelse för dem. Barnen blir lättare delaktiga i gruppen och kan smidigt börja tillgodose sig det främmande språket genom olika sånger.

– Även om man inte talar samma språk, kan man musicera tillsammans och den vägen få en känsla av tillhörighet.

Monica Henriksson är av samma åsikt.

– Genom musiken kan barnet utvecklas socialt, kognitivt och emotionellt. Inom till exempel läs- och skrivinläringen kan mycket göras med hjälp av musik.

Varför är personalen viktig?

Projektledaren betonar ofta att mångsidiga musikupplevelser bör omfatta de fyra grundstenarna, *sång, rytmik, rörelse* och *musiklyssnande*.

Det primära innehållet i projektet har varit att inte enbart erbjuda barnen mångsidiga och helhetsinriktade musikupplevelser, utan att även på sikt inspirera dagvårdspersonalen till att musicera mera med barnen i vardagen. Det här är den enda lösningen som på sikt kan skapa kontinuitet och säkerställa att musiken får en naturlig och odiskutabel plats inom småbarns-pedagogiken.

– Barnen kommer och går, men personalen är bestående. Det är därför viktigt att vi satsar på dem, säger Jaana Tasanko.

Med glädje har hon kunnat märka att inom de enheter där hon jobbar (Rasebo och Mäntykoto), har tröskeln sjunkit rejält under projektiden.

– Människor som inte tidigare musicerat tar nu plötsligt fram en kantele och spelar. Det handlar om att tro på sig själv. Det behöver inte vara perfekt bara det är skoj.

Daghemsföreståndaren har aktivt uppmuntrat sin personal att ta del av de utbildningar som erbjudits under projektets gång. Arbetstid har getts när personalen till exempel träffats på kvällarna för att musicera tillsammans. Hennes upplevelse är att personalen genomgående varit positiv till projektet.

Hela kroppen får vara med under Monica Henrikssons musikstunder. Foto: Magnus Lindberg

Har de vuxnas attityder någon betydelse?

Under hela projektperioden har Monica Henriksson arbetat aktivt för att avdramatisera musicerandet och sänka tröskeln för de vuxna.

– Det är fint om vi kan tillåta vuxna och barn att få vara på samma nivå och i stället se musiken som en plattform utifrån vilken vi kan växa tillsammans. Det är viktigt att vi som vuxna också kan unna barnen att för en gångs skull vara de som kan. Det gäller att våga försöka och även våga misslyckas.

Hon har även ordnat populära gitarrkurser för vuxna i regionen, och har sett samma fenomen ske där som inom barngrupperna.

– Bara man kommer öven en viss tröskel så kan man plötsligt ta emot hur mycket som helst. Det handlar om att våga och vinna och ge sig hän utan prestationskrav. Att man har roligt är ändå a och o.

När Henriksson inledde sin verksamhet med projektet *MusikGlädje* hände det att dagvårdspersonalen satte sig vid sidan om när hon anlände till platsen. Det här var något som musikpedagogen inte godkände, och stegvis lyckades hon locka med personalen på resan som var ny för många.

– Det har varit ett väldigt viktigt och högprioriterat moment under hela projektet. Många märkte också att de hade möjlighet att iaktta barnen och kanske upptäcka eventuella specialbehov när de inte själv behövde leda musikstunderna, men ändå satt med i gruppen.

Redan under det första projektåret lade Monica Henriksson märkte till att de vuxna inte alltid föregick med gott exempel. Ofta gav de utlopp för sina egna otrygghetskänslor när det gällde musicerandet.

– De kunde ropa ut att någon rytm var för svår för dem att härma eller någon sång för hög att sjunga. Sådana ställningstaganden är helt främmande för barnen, så länge som vi vuxna inte presenterar dem för barnen.

I dag ser projektledaren en helt annan attityd när hon anländer till daghemmen som fått ta del av projektet *MusikGlädje*.

– Det är alldeles tydligt att det finns en helt annan beredskap där nu. Man sätter sig inte längre vid sidan om utan är aktivt med. Jag ser som helhet en mycket mera positiv attityd till musicerandet.

Kan små saker ha betydelse?

Inom många daghem har man begärt konsulthjälp av projektledaren när det till exempel blivit aktuellt att skaffa instrument till avdelningarna. Nya instrument är något som fler och fler daghem gått in för att satsa på. Borta är trummorna där skinnen kanske är trasigt. I stället för två ynkliga maracas har man en gedigen uppsättning med slag- och rytminstrument. På avdelningarna finns kanske olika instrument att välja mellan, och när barnen blir ombedda att gå och välja en leksak, så faller kanske valet lika lätt på ett instrument.

– Musiken har blivit en naturlig del av vardagen och leken. Lättillgängligheten är av betydelse, inte minst när det gäller rytminstrument, säger Monica Henriksson.

Projektledaren Monica Henriksson har ett gott samspel med barnen. Foton: Magnus Lindberg

Andra daghem har kanske skaffat en ordentlig cd-spelare med bra ljudåtergivning, eller tonboxar (liknar xylofoner) att spela på. Också här har projektledarens kunskap varit av stor betydelse. Det handlar om att satsa på kvalitet och vara noggrann med den ljudmässiga aspekten.

– Projektet har också sänkt tröskeln att ta kontakt med mig. Ingen tvekar längre över att gräva fram sina ostämmda cittror och be mig stämma dem.

Under intervjuerna återkommer musikpedagogen till något som varit avgörande för projektets framgång inom de olika daghemmen. Det är föreståndarens attityd, och här handlar det om kommunikation och värderingar.

– De gånger när en inbjudan om att vara med i projektet kanske stannat i föreståndarens dator har processen förstås inte kunnat gå vidare. Det här hör ändå till undantagen, och i de flesta daghem har man tacksamt, om än lite fundersamt till en början, tackat ja till att få externt stöd.

Finns det drömmar för framtiden?

Projektledaren hänvisar flera gånger under intervjuerna till sin egen kandidatuppsats från slutet av 1990-talet. I den undersökte hon musikleken inom daghemsverksamheten och hon fann tydliga skillnader mellan våra finlandssvenska regioner.

– I Österbotten satsade man i regel mycket på musik och tog till exempel byns kantor till hjälp när personalen upplevde att de inte riktigt behärskade musikdelen. I Södra Finland däremot tyckte daghemspersonalen att musiken inte var så viktig eller att man inte kunde tillräckligt. Det var någonting som man lika bra kunde slopa, säger Monica Henriksson.

Kanske är det mot den här regionala bakgrunden extra betydelsefullt att projektet *Musik-Glädje* fått sin början just i västra Nyland. Själv drömmer nu projektets arbetsgrupp om att den modell man lyckats skapa, skall kunna få spridning i hela Svenskfinland.

– Vi vill gärna öppna upp för en dialog med andra regioner i landet om musikens betydelse inom småbarnsfostran. I synnerhet kolleger emellan, men också i ett utvidgat perspektiv där även utbildare av barnträdgårdslärare, närvårdare och dagvårdspersonal ingår, säger Monica Henriksson.

Hon är övertygad om att dagens utbildning som gäller dagvårdspersonalen inte alltid korrelerar med läroplanen för småbarnsfostran. Musicerandet i daghemmen blir därför ofta beroende av daghemspersonalens personliga intressen.

– Vi har genom projektet velat skapa en arbetskultur där de vuxna stöder varandra när det gäller att använda musik i vardagen och ge musicerandet en högre prioritet.

Samtidigt är man inom arbetsgruppen mycket medveten om att det kräver en stor arbetsinsats att nå ut över ett större regionalt område. Kanske talar vi rentav om ett helt nytt projekt som då självfallet skulle kräva sin finansiering och sina bidragsgivare.

Projektledaren ställer ribban högt och vill över huvud taget inte lyssna på dem som kanske tycker att det här egentligen är en relativt oviktig verksamhet som på sin höjd ger lite trevlig sysselsättning för små barn.

– Genom den här verksamheten skapas en grund för att utveckla ett fortsatt musikintresse hos barnen. I förlängningen betyder det en framtida konsertpublik, säger hon.

Rösten – ett viktigt arbetsredskap

Röstvård för personalen blev en viktig del av personalutbildningen. De vuxna fungerar som viktiga röstmodeller för barnen.

Ett treårigt projekt är inte genomfört in en handvändning. Det visar det digra skriftliga material som uppstått i form av delrapporter, planer och budgeter. Lägg dessutom till alla tidningsartiklar som speciellt lokaltidningen Västra Nyland producerat under projektets gång. När man läser igenom allt material i efterhand kan man se att vissa delmoment förverkligats, medan andra planer kanske transformerats till någonting som man i början av projektet inte ens kunde förutse behovet av.

Efter det första projektåret skrev Monica Henriksson ner ett antal reflektioner. Redan där framkommer det att hon erfarit att de vuxna ofta sjunger i ett väldigt lågt tonläge när de sjunger med barnen. Det här gör man trots att barnens naturliga tonläge är högre.

– Under projektet dök det upp sådant som jag kände att vi bara måste ta tag i, säger hon.

Till de sakerna hörde röstvården för vuxna som visade sig vara ett ytterst angeläget område ju längre in i projektet man kom. I början klagade många från personalen på att Monica ”sjunger för högt”. Det har hon försökt avhjälpa genom att informera personalen om vikten att använda ett röstläge som är anpassat till målgruppen barn. Genom olika övningar har hon försökt hjälpa de vuxna att jobba med sina röster för att hitta ett högre tonläge att sjunga i.

– För att det skall vara givande att sjunga med barnen behöver man ha en välfungerande röst och veta hur man skall använda den på bästa sätt. Det här är viktigt för att man inte skall bidra till en utveckling av såkallade ”basbarn” som brummar när de sjunger. Sådana uppstår om barnen ständigt är tvungna att sjunga i ett för lågt tonläge, förklarar Monica Henriksson.

Det här kallar hon ”min käpphäst” och hänvisar till Bo Johansson, en tidigare lärare vid Adolf Fredriks musikklasser i Stockholm som redan tidigare uppmärksammade problemet.

Det blev också tydligt att det bland personalen fanns många som kämpade med heshet och hosta. Många besökte stadens hälsocentral och fick kanske antibiotika, men ändå ingen bestående hjälp.

– Orsaken till röstproblem kan vara dåliga inomhusmiljöer med torr luft och dålig ventilation, men också stress och stora barngrupper kan bidra till problemet. I sådana förhållanden blir rösthanteringen och röstfriskvård extra viktigt.

Monica Henriksson använder helst ordet röstfriskvård, eftersom hon betonar vikten av förebyggande åtgärder.

– Det som ledarna själva blir medvetna om kan de sedan ge vidare till barnen och hjälpa till att friskvårda de ungas röster. Dagvårdspersonalens viktigaste arbetsredskap är ju rösten, säger hon.

Rent konkret kom det här behoven att resultera i olika röstverkstäder med **Sofia Holmqvist-Jämsén** från Åbo Akademi (doktor i logopedi). Dessutom ordnade man inom projektet en speciell ”röstvecka”. Den inföll i april vid samma tidpunkt som den internationella röst-dagen World Voice Day.

Under projektet fick personalen hjälp med röstfriskvård. Foto: Västra Nylands arkiv

I samband med röstveckan sammanställde projektledaren ett användbart kompendium med tips, lekar och övningar att göra individuellt och i grupp. I det ingick också en informativ text om hur våra röster fungerar och hur vår andning kan förbättras, samt hur man inom dagvården kan bidra till att ljudnivån sänks. Kompendiet finns nu i alla daghem, och Monica Henriksson hoppas att röstveckan skulle börja firas kontinuerligt.
– Tystnaden är faktiskt en del av musiken. Det är bra att tänka på det, säger daghemsföreståndaren Jaana Tasanko.

En färggrann kantele väckte intresse bland barnen. Foto: Magnus Lindberg

Det försvunna instrumentet

Projektet gjorde satsningar också utanför daghemmens fysiska miljöer. Det försvunna instrumentet nådde ända till grannstaden.

Musiksagan *Det försvunna instrumentet* förverkligades i nära samarbete med Musikinstitutets yngre elever och lärare. Konsertbesöket som gjordes den 13–14 mars 2018 förbereddes noga i alla förskolegrupper. Genom den här spännande musiksagan får publiken uppleva olika instrument och aktiveras genom sång och rytmik. Barnens uppgift är att försöka identifiera vilket instrument som spelas bakom en stängd dörr. Berättelsen utgår från de tre prinsessorna på slottet Tralleborg som fått varsitt instrument i dopgåva.

– Det blir regn och åska, och då flyter cellon i väg med en regnflod. Den räddande draken Albin flyger hit och dit, och med publikens hjälp lyssnar han sig fram och finner till slut cellon. I föreställningen får barnen bekanta sig med många olika instrument, och de som uppträder är institutets alla yngre elever, berättar Monica Henriksson entusiastiskt.

Berättelsen gjordes ursprungligen till Musikinstitutets tjuugoårsjubileum och visade sig nu passa ypperlig in i *MusikGlädje*. På det här sättet nådde man alla förskolebarn i Raseborg, en målgrupp som förstås är viktig med tanke på tillväxten för det kommunala musikinstitutet.

Projektet bekostade busstransporterna (10 bussar) och på det här sättet fick 200 svenskspråkiga och 90 finskspråkiga barn en möjlighet att komma till Sigurd Snåresalen i Ekenäs på konsert.

– Lärarna var positiva och några deltog aktivt under de två förmiddagarna i mars. Responserna från förskolehåll var också enbart positiv. Jag som stod på scenen som berättare under hela den trettio minuter långa föreställningen kunde se hur barnen levde sig in och var aktiva. Det var jätteroligt att kolla in dem, säger Monica Henriksson.

Musikinstitutet passade också på att bjuda in alla förskolebarn från grannstaden Hangö, eftersom det fanns utrymme för flera barn på de tre föreställningarna som ordnades. Hangö stad och Raseborgs musikinstitut stod gemensamt för kostnaderna för busstransporterna. Det finns nu planer på att göra en uppföljning nästa år.

Föräldrarna delaktiga

Musiksagan *Peter och vargen* är ett annat exempel på en verksamhet som ordnades utanför daghemmen och riktade sig till familjerna och inte enbart daghemsbarnen. Till familjekonserten med jazzorkestern UMO & Mikko Helevä inbjöds alla barnfamiljer i hela Raseborg. Genom den specifika satsningen ville man medvetet visa mångfalden av musikutbudet för barn.

Via daghemmen fick varje familj en inbjudan till konserten, samtidigt som man i brevet informerade om specialprojektet *MusikGlädje*. Projektet köpte boken *Peter och vargen* till alla daghem, så att barnen tillsammans med daghemspersonalen kunde bekanta sig med den klassiska sagan och lyssna på musiken och samtidigt få en förberedelse inför konserten. Lördagen den 21 april kunde sedan barnen med sina familjer uppleva *Peter och vargen* i UMO:s tappning i kulturhuset Karelia i två föreställningar. Enbart de vuxna betalade ett inträde på fem euro.

Under våren erbjöds även en möjlighet för projektgruppen att i samarbete med stadens kulturtjänster boka en professionell föreställning för barn; *Berättelser 1-2-3-4* av teater Viirus. I maj bjöds alla svenskspråkiga 4–5-åringar i Raseborg på en auditiv föreställning, där man experimenterade i olika ljudlandskap. Kulturtjänsterna bjuder in de finskspråkiga barnen till en föreställning under hösten 2018.

Bildkonst kan också integreras i musikstunder. Teckning: Saga Erlin

Vad blev kvar?

De tre huvudaktörerna inom det sektoröverskridande samarbetsprojektet har fått ny kunskap som kommer att vara till glädje i framtiden. Redan hösten 2018 startar någonting helt nytt i stadens regi.

Daghemsföreståndaren Jaana Tasanko ser flera konkreta resultat av MusikGlädje. Nu gäller det att hålla gnistan vid liv.

– Den spontana sången har ökat i vår verksamhet, säger daghemsföreståndaren Jaana Tasanko, som märkt att de vuxna nu oftare ser en möjlighet att sjunga en trudelutt under dagen.

Hon betonar ändå att hennes erfarenhetssfär inte omfattar alla enheter som varit med i projektet, utan endast en liten del av dem. Inom de daghem (Rasebo och Mäntykoto) som Tasanko leder har man redan från tidigare satsat mycket på musik, vilket kanske gjort att skillnaderna före och efter projektet inte varit störst just här.

Hon lyfter fram musiklådan som ett konkret exempel på något som blivit bestående. Numera är den ett integrerat element på avdelningarna där hon jobbar. I lådan finns det enkla rytminstrument som barnen kan välja att ta fram, lika väl som ett pussel.

Daghemsföreståndaren är inte oroad över att ljudnivån skulle öka i och med att barnen börjat musicera aktivt och även individuellt under den fria leken. Hon betonar att det är en ledarskapsfråga. Det handlar helt enkelt om att organisera sina lärmiljöer på ett sådant sätt att det möjliggör också fritt musicerande under dagen. Kanske kan ett särskilt utrymme avsättas för ändamålet?

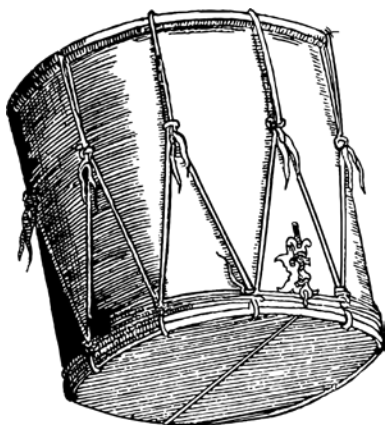
Jaana Tasanko ser det som viktigt att man nu genom ett aktivt pedagogiskt ledarskap, fortsätter att stödja musiken inom dagvårdssektorn så att personalen förblir inspirerad.

– Det är A och O att den gnista som tänts hålls vid liv. Det har varit ett viktigt och bra projekt.

Hon har svårt att lista några direkta negativa aspekter, men kommer efter en stund ändå på en sak som indirekt och oplanerat kommit att påverka projektet. Under projekttiden har personalen inom dagvården samtidigt varit engagerad i att forma den nya läroplanen som infördes hösten 2017. Tidvis har det blivit rätt arbetskrävande för personalen som jämsides hanterat två stora parallella projekt.

Har *MusikGlädje* rentav hunnit sätta sina spår i den nya läroplanen? En hoppfull fråga infinner sig.

– Nej, inte ännu i denna plan, förhoppningsvis i den reviderade versionen, säger Jaana Tasanko.

Inom Ekenäs konsertgarantiförening har man lärt sig nya modeller för samarbete. Inom föreningen känner man nu större samhörighet.

Det var med en viss bävan som Ekenäs konsertgarantiförening tog sig an projektet *MusikGlädje*, även om de inblandade ansåg projektet som ytterst viktigt och betydelsefullt. Projektet kändes omfattande för en liten ideell förening men samtidigt spännande och nydanande, inte minst med tanke på den nya samarbetsmodellen med stadens kulturbyrå (numera kulturtjänster).

– *MusikGlädje* låg lite utanför vår kärnverksamhet, men passade ändå bra in i helheten. En av våra ambitioner är ju att väcka intresse för den klassiska musiken. Populärmusiken finns överallt i dagens värld, men på det här sättet kan vi ge impulser till barnen och låta dem komma i kontakt också med den klassiska musiken. Så resonerade vi, säger den dåvarande ordföranden Åsa Westerlund.

I dag är hon vice ordförande i föreningen och har haft förmånen att följa med projektet hela vägen från början till slut. Hon lovprisar det hon upplevt.

– Samarbetet har fungerat jättebra och jag är imponerad av det praktiska arbetet som gjorts. Projektledarens arbete har varit enastående. Vi är mycket stolta.

Det som varit speciellt med projektet är att det faktiskt haft en större budget än föreningens ordinarie verksamhet. Det är ett fenomen som enligt Westerlund kan se märkligt ut i ett bokslut. Projektet har därför administrerats och bokförts separat, även om det sedan slutligen ingått i föreningens årliga bokslut.

– Det har varit förknippat med ett stort ansvar att ha hand om en så stor budget.

Projektet har enligt förhandsplanen och med facit i hand, faktiskt lett till att barnen rent konkret kommit i kontakt med den klassiska musiken. Ett exempel är familjekonserten *Peter och vargen* och musiksagan *Det försvunna instrumentet* (se tidigare beskrivning).

Därtill har projektet genererat många bieffekter som inte är direkt mätbara, men viktiga på sikt. Enligt Åsa Westerlund så har projektet verkat på ett förenande sätt också internt.

– Nu har vi en gemensam och ny erfarenhet som vi delar inom vår förening och det sporrar till fortsatt arbete.

Genom projektet har man också kommit närmare stadens kulturtjänster och fått en insikt i hur man jobbar där. Det är också en värdefull insikt som kan vara av betydelse för framtida samarbeten.

Det sektoröverskridande samarbetet gav rejäl utdelning. Staden satsade 10 procent och vann 100.

– Genom samarbete kan alla få mera valuta för pengarna. Vi investerade ungefär 10 procent in i projektets budget och fick 100 procent i utdelning. Det här är lite business också, säger Sanna Himmelroos.

Ur stadens synvinkel så har man genom projektet fått en möjlighet att arbeta sektoröverskridande i och med att både kultur- och dagvårdssektorn involverats. Samarbetet har fungerat bra eftersom man enligt Sanna Himmelroos haft förmånen att få jobba tillsammans med Ekenäs konsertgarantiförening som har som uppgift att stödja andras kreativitet. En annan

positiv faktor har varit att man arbetat i nära samarbete med en projektledare som redan från tidigare åtnjuter stort förtroende i staden genom sin mångåriga erfarenhet.

– För mig har det varit givande att få arbeta med en person som är proffsig och pålitlig. Mitt arbete har främst bestått i att översätta projektets siffror och resultat till ett så kallat administrativt språk. Själv har jag blivit bättre på att se olika strukturer och skikt när det gäller projekthantering. Det operativa arbetet som Monica har gjort ingår som en del i en betydligt större helhet.

I den stora helheten finns det många små moment att beakta. Sanna Himmelroos nämner alla de praktiska saker som hör ihop med till exempel en projektanställning. Hon ger några konkreta tips på vägen.

– En anställning måste inte alltid vara på heltid. När man vet den huvudansvariges styrkor, så kan man alltid komplettera med olika betaltjänster enligt timarvode. Det är bra att på förhand försöka tänka ut vilka kostnaderna blir om man väljer att anlita andra aktörer för olika arbetsuppgifter.

Hon nämner som exempel bokföraren som Ekenäs konsertgarantiförening inledningsvis valde att anlita.

– Det man också måste komma ihåg är de lönebikostnader som uppstår. Det är utgifter som man lätt glömmet om man inte har tidigare erfarenhet av att anställa folk.

När det gäller samarbetet med Ekenäs konsertgarantiförening så blickar Sanna Himmelroos tacksamt tillbaka på all den positiva uppbackning som kommit via styrelseordförande Åsa Westerlund.

– Efter de gemensamma mötena har det ibland känts som att Monica och jag fått en rejäl knuff framåt och det har vi varit tacksamma för.

Kulturplaneraren har överlag kunnat skönja en viss försiktighet till stora projekt i de olika sammanhang där hon rör sig.

– Möjligen har "lamorna" (lågkonjunkturen) förlamat oss, så att vi lever kvar i en förgången tid. Kanske finns det också människor som provat och sedan fått nobben av någon fond när man ansökt om pengar. Ibland tycks det också finnas en föreställning om att man inte kan få bidrag från till exempel Svenska Kulturfonden flera år i rad. Min uppfattning är att om du har ett bra projekt och en bra verksamhet så kan du få bidrag till och med varje år.

Sanna Himmelroos blickar med intresse mot Österbotten där man enligt henne redan länge har förstått att tänka stort och gå samman inom olika kulturkretsar för att samla ihop sina krafter. Hon hoppas nu att *MusikGlädje* skall kunna inspirera andra regioner i Finland.

– Det är först då som vi har lyckats. Jag hoppas att det här projektet skall inge mod så att andra vågar satsa. Den dagen vi hör om något sådant blir det champagne.

MusikGlädje är nu avslutat, men redan hösten 2018 inleds ett nytt sektoröverskridande samarbete i Raseborg.

Många av de resultat man uppnått är inte direkt mätbara, men självfallet lika viktiga ändå. Det kan till exempel handla om attitydförändringar och nya insikter inom musikfostran, men också kunskap i projekthantering.

Genom *MusikGlädje* fick alltså två av stadens sektorer en möjlighet att prova på ett sektoröverskridande samarbete. Under läsåret 2018–2019 inleds nu ett helt nytt samarbete mellan Musikinstitutet vid Raseborgs kulturinstitut och stadens småbarnspedagogik. Det här är ett direkt resultat av projektet.

Rent konkret innebär det att Monica Henriksson får börja avsätta fyra veckotimmar av sin undervisningsskyldighet på 23 timmar till att musicera i förskolorna. Nanne Vaihinien får på motsvarande sätt hålla två veckotimmar för de finskspråkiga grupperna. Med andra ord satsar kommunen nu på att alla förskolebarn ska få ha musikstunder kostnadsfritt och inbakat i själva förskoleverksamheten.

Totalt handlar det om cirka 190 svenskspråkiga barn i området Bromarv–Svartå och 76 finskspråkiga barn som nu kommer att få musicera dagtid. Systemet bygger på ett sex veckors rullande schema, vilket innebär att varje grupp kommer att få besök av Monica Henriksson tre gånger per termin.

Höstens tema blir rytmik och rytmnoter, rytmik och rytminstrument samt Jean Sibelius.

Vårens tema kommer att fokusera på instrument och musikspråk. Inom Musikinstitutet hyser man en förhoppning om att det här försöket åtminstone på sikt skall resultera i nya elever. – Om det visar sig vara välfungerande, så kommer man enligt rektor Maarit Hujanen att ansöka om pengar för fortsatt verksamhet, säger Monica Henriksson.

Foto: Magnus Lindberg

Kom i gång med musiken

Med enkla medel kan man bygga upp en bra bas för musicerandet i daghemmen. Projektledaren ger några bra tips.

Det krävs inga stora arrangemang för att man snabbt skall komma i gång och få in mera musik- och rytmövningar på en avdelning där barn vistas dagtid. Om resurserna för instrumentanskaffningar är knappa, kan man till en början använda vanliga ätpinnar som rytminstrument. Det är ett bra ”instrument” som har lite lägre ljudnivå än riktiga rytm-pinnar (gynnsamt för personalen), men som ändå ger barnen god träning i rytmik. Till rytmövningarna kan man också använda penslar, pennor, händer och fötter. Här kommer Monica Henriksson med en uppmaning till alla som arbetar eller umgås med barn.

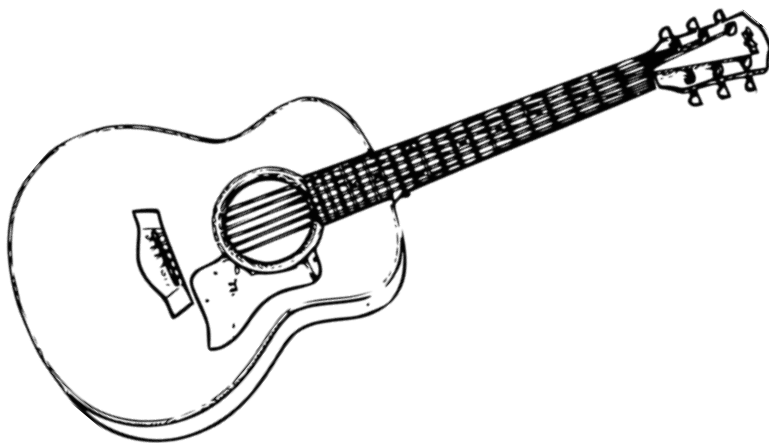
– Att öva rytm är nödvändigt för alla barn. När man härmar rytmer tränas det auditiva sinnet och man övar upp koncentrationen. Det är en bra grund för läs- och skrivinläringen. Man kan härma rytmleken var man än befinner sig, eller ta in rytmövningar om en väntan känns för lång och trist för barnen.

Skaffa instrument

De instrument som borde finnas på varje avdelning och lättillgängliga för barn och vuxna kan exempelvis vara: maracas, handtrummor, tamburiner, trianglar och claves (taktpinnar).

Dessutom rekommenderar musikpedagogen att det gärna kan finnas gitarr eller ukulele för de vuxna att ackompanjera på och tonboxar och kantele för både barn och vuxna att musicera med.

Då det gäller ljudåtergivningen är det av största vikt att den är högklassig.

Text: Monica Henriksson

Tankar på mållinjen

Det var med stor iver jag under försommaren 2015 skrev ner planer för ett projekt vars syfte var att jag skulle dela med mig av musikglädje och inspiration inom småbarnspedagogiken i Raseborg under de tre kommande åren. I maj 2018 hade projektet nästan nått mållinjen och jag hade samlat in 149 utvärderingar att bearbeta. Ivrigt, men nog med små fjärilar i magen, började jag genomläsningen i hopp om att kunna få säga att vi uppnått vår målsättning. Samtidigt kände jag ett stort vemod och förundran över hur snabbt de tre åren löpt och glada minnen gjorde sig påminda.

Sibelius i fokus

Vid starten i oktober 2015 var det vårt lands nationalkompositör som stod i fokus. Det året firades Jean Sibelius 150 år, och det var ett mycket tacksamt tema att musicera på. Barnen fick lära sig rytmbilden och spelade ivrigt med till Vattendroppar, den komposition som elvaåringen Sibelius skrev, inspirerad av naturen. Vi lyssnade på Granen (op 75), på Stormen (op 109). Vi sjöng om Kalle Kotte och vi hoppade som vattendroppar.

Jag kunde berätta om hur Sibelius en sommar besökte doktorn i Ekenäs och att hans födelsedag varje år uppmärksammas som en allmän flaggdag den åttonde december. Min strävan var att göra Jean Sibelius och hans musik bekant för barnen ur ett lättidentifierbart barnperspektiv, och jag tror jag lyckades ganska bra. Den hösten kunde jag möta föräldrar som berättade att de hade fått höra om Sibelius hemma vid matbordet, någon förälder hade blivit upplyst om att Sibelius skrev jättevacker musik. När jag några månader in på 2016 återkom till Sandbo daghem berättade en pojke stolt att han ännu minns Jean Sibelius och att han skulle ha fyllt 150 år.

God respons

Jag har under de här tre projektåren fått många nya små vänner. Det känner jag medan jag musicerar, men också då jag i butiken, på gatan, i ishallen eller i parken möter barn som tittar begrundande på mej. Då jag säger "hej", säger de kanske att "vi har ju sjungit med dej".

Jag minns en höstdag 2017 när jag hämtade mitt barnbarn från eftis i Karis och på vägen ut mötte många förstaklassare på väg in.

"Hej, skall du komma och sjunga med oss" och "det är länge sen vi fick sjunga med dej" lät det bland skor och ytterkläder i tamburen. I den stunden blev jag igen lyckligare inombords och kände mig oerhört privilegierad.

Jag minns också en mamma som kom fram till mej i lekparken och frågade om det är jag som är Monica, och hon berättade att hon hört mycket positivt om mej där hemma. En annan mamma mötte jag i våras, också med frågan om jag är Monica Henriksson. Hennes son har jag träffat regelbundet varje vecka sedan slutet av andra projektåret. Han är ett barn som

har ett funktionshinder, och första gången vi träffades under barngruppens musikstund, satt han mest med händerna för öronen, eftersom han är mycket ljudkänslig.

I samråd med personalen beslöt vi att jag skulle försöka musicera enskilt med honom. Och så kom det att bli en regelbunden sammankomst där vi har experimenterat oss fram via olika rytminstrument, klangspel och ukulelen och hittat ett sätt att kommunicera på.

Jag tror att vi båda har haft lika stor glädje av våra sammankomster och jag är enormt glad att jag inom projektet har haft fria händer att göra det som känns rätt. Tack vare mammans ord "Jag är så glad och tacksam för att det här har varit möjligt, det är så sällan någon självmant gör något extra för oss. Jag måste alltid kämpa för allt", känner jag att våra sammankomster borde få en fortsättning.

Jag är också övertygad om att många barn som idag behöver extra uppmärksamhet och stöd skulle gynnas av att få musicera ofta och gärna i mindre grupper eller enskilt. I anknytning till det här minns jag en musikstund då vi satt i en stor ring med drygt tio barn och vuxna. En av pojkarna var mycket livlig, och i hans närhet satt assistenten. Vi sjöng, vi hade haft rörelselek i den stora salen, och nu satt vi och spelade rytminstrument. Jag såg att den livliga pojken njöt i sin extrema utåtagerande tillvaro och jag hann till och med berömma honom för att han spelade så rytmiskt. Men plötsligt togs han bort från vår gemenskap där i ringen! Det blev för mej oklart varför, men antagligen fick hans assistent nog och misstolkade hans aktivitet.

Jag såg ju bara hur han sög åt sig av berömmet, som eventuellt hade gjort honom ännu ivrigare att musicera på sitt aktiva sätt. Jag tror att genom musiken kan dessa livliga barn få utlopp för sin energi och ges möjlighet att få känna sig sedda på ett positivt sätt.

Foto: Monica Henriksson

Resultatet från utvärderingen

Arbetsgruppen beslöt att göra en utvärdering och låta personalen som deltagit i musikglädjeprojektet komma till tals via några frågor. Totalt skrev 68 procent (149 av 218) ner sina tankar om bland annat orsakerna till att de eventuellt inte deltagit i olika moment. De fick också ange på vilket sätt projektet har påverkat deras eget personliga musikintresse och kunskande, och hur de använt sig av allt det som de lärt sig under projektet, samt på vilket sätt projektet påverkat barnens musicerande. De svarande fick också ge uttryck för vad de saknat i projektet och om de upplever att projekt som arbetsätt är kompetenshöjande inom småbarnspedagogiken.

Det är mycket rörelse och glädje under musikstunderna på daghemmen. Foto: Magnus Lindberg

Tretton personer uppgav att dålig kommunikation, det vill säga ovetskap om tillfället, eller personalbrist var en orsak till frånvaro från skolningstillfällena, medan sexton personer uppgav tidsbrist eller svagt intresse som orsak till varför de inte deltagit. Två personer menar att de inte gavs möjlighet att delta på grund av att det enbart var den musikansvariga på avdelningen som fick ta del av projektet.

Här ser jag en miss, eftersom önskemålet från projektets sida var att alla i personalen skulle få delta och förhoppningsvis bli motiverade. Den pedagogiska ledarens viktiga uppgift hade varit att ge möjlighet och att sporra alla i sin personal att delta.

Stärkt självkänsla

I utvärderingen var det glädjande att läsa att många av dem som svarade beskriver hur de numera håller mera mångsidiga musikstunder och också upplever att barnen är mera engagerade i musicerandet. Många vuxna säger att de i dag använder rytminstrument mera i musicerandet och också inser att de har rytmisinne. De säger också att deras självkänsla har stärkts, de har fått inspiration och motivation att musicera i barngruppen.

I hela 29 svar finns ordet inspiration och motivation när man beskriver hur projektet påverkat det egna kunnandet och musikintresset. Självkänslan då det gäller att musicera har stärkts under de tre projektåren, och man har märkt att ”musik är roligt, och fast man inte kan så mycket om musik, så går det bra ändå”.

Här vill jag se att just detta ligger som grund för att barnens iver att musicera också har ökat. En motiverad personal inspirerar barnen till större engagemang och tillsammans får de uppleva musikglädje. I många barngrupper hörs barnen sjunga och musicera spontant i sin fria lek mera än tidigare. Många daghem har skaffat nya rytminstrument och på en del håll är dessutom instrumenten nu tillgängliga för barnen i deras fria lek. En tredjedel av de svarande tycker att barnen visar större engagemang i musikstunden nu än tidigare och en tredjedel skriver att barnens intresse för att spela instrument har ökat. Elva personer ser inte att barnens musicerande skulle ha förändrats eller i så fall endast lite.

Lärt sig spela

I personalen är det femtio personer som har lärt sig spela kantele, gitarr eller ukulele, ja några har till och med lärt sig grunderna i alla tre. För mej har det varit intressant att följa med och reflektera över hur vuxna fungerar som instrumentnybörjare. Man kommer långt med D-G-A7 ackorden i barnsången, och min uppgift var att lära ut ackorden och uppmuntra de vuxna att öva på ackordbyten hemma i soffan eller i rörelselekar i barngruppen, och givetvis att dela ut sångmaterial att spela i barngruppen. Här kom det ofta fram hur vuxna har svårt att tro på sin förmåga att lära sig. Jag behövde uppmuntra dem att tro på sig själv och våga ta med instrumentet i barngruppen. Barn är inte kritiska, utan i stället är de snabba att beundra den som vågar.

En kvinna skrev i utvärderingen att hon är lycklig över att hon nu som vuxen har fått se en barndomsdröm gå i uppfyllelse. Som ung ville hon lära sig spela något instrument, och nu kan hon spela ukulele, och gör det gärna tillsammans med barnen.

Styrka i projekt

Nittio procent av alla svarande saknade inte någonting i projektet; många tyckte att projektet var omfattande och skulle gärna få fortsätta, utbudet var bra, och det fanns något för envar. Av den andel på tio procent som hade önskat ytterligare något i projektet, var det några som gärna skulle ha velat ha sångmaterialet som cd-inspelning. Den här önskan skall vi ännu försöka uppfylla, trots att vi gått över mållinjen.

Några personer skulle gärna ha sett att det hade hållits flera musikstunder för barnen, och två skulle ha velat ha mera sång- och lekmaterial för de yngsta (0–3 år) barnen. Åttio procent ser positivt på projekt som arbetssätt. Av de 118 personerna som svarade i positiv anda har 17 svarat absolut! Ingen svarade nej. Man tycker att styrkan i arbetssättet med projekt är att man får nya ideér och det är stärkande för arbetsgemenskapen. Styrkan i musikglädjeprojektet var att det riktade sig både till barn och vuxna, och att det funnits tillräckligt med tid för det.

Positiva resultat

Mot bakgrunden av de resultat som bygger på utvärderingen kan vi se att musikglädjeprojektets syfte har uppnåtts. Sjuttio procent av svaren visar att personalen blivit inspirerad att musicera på ett mera mångsidigt sätt via nya sånger och rytmiklekar, och att motivationen att använda mera instrument i sina musikstunder har ökat hos personalen. Intresset för musik har ökat och man upplever att tröskeln får vara låg. Under “ordet fritt” uttrycker flera än hälften att barnen har uppskattat och sett fram emot projektets musikstunder.

Det finns många positiva kommentarer jag gärna skulle delge här som bevis på att Musikglädje-projektet uppnådde ett av sina viktigaste mål, det vill säga att bygga upp de vuxnas självförtroende då det gäller att musicera mångsidigt och skapa en grund för att ge musiken större prioritet i småbarnspedagogiken i Raseborg och se musikens betydelse för barnets utveckling.

“Projektet har förstorat min tankevärld om musiken i småbarnsfostran” och “Personalens behållning av projektet kommer säkert att synas också i framtiden i nya barngrupper, då man använder allt det vi lärt oss under de här tre åren” är kommentarer som understryker att “Musik är Glädje för alla!!! Det här fortsätter vi med!”.

Personer jag ännu vill nämna med tacksamhet är Nanne Vaihinén, som åtog sig att hålla musikstunderna i de finska grupperna. Arbetsgruppen med Åsa Westerlund, Sanna Himmelroos och Jaana Tasanko; i dem har jag haft ett stort uppmuntrande stöd. Sanna och Jaana har varit mina bollplank. I Tina Nordman, tidigare chef för småbarnspedagogiken i Raseborg och i nuvarande chef Charlotte Lindh har jag ända sedan starten hösten 2015 känt ett starkt positivt stöd.

Ukulele var ett av många instrument som personalen lärde sig spela. Foto: Monica Henriksson

**Vill du veta mera om projektet, ta kontakt med:
kult@raseborg.fi eller monica.henriksson@raseborg.fi
Ekenäs konsertgarantiförening: www.ekgf.fi**

I Raseborg har cirka 1300 barn i alla enheter inom småbarnspedagogiken fått uppleva att musik inte handlar om prestation utan glädje. Projektet MusikGlädje (Iloa musiikista) är ett treårigt samarbetsprojekt under åren 2015–2018. Det har berört barn, familjer och personal.

Den här rapporten synliggör det unika projektet och är tänkt att fungera som en inspirationskälla. Det är enkelt och roligt att få in mera musik i barnens vardag. Det handlar om att våga och vinna.